

Współpraca Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej na podstawie przepisów nowej ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu

Nowa *Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*¹ (dalej: nuop) weszła w życie 13 lipca 2018 r. Utrzymano w niej dotychczasowy model przeciwdziałania tym zjawiskom, który był oparty na działalności Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (dalej: GIIF) oraz współdziałających z nim instytucji obowiązyanych, jednostek współpracujących oraz zagranicznych jednostek analityki finansowej (dalej: ZJAF). Dokonano w nim jednak pewnych zmian w odniesieniu do modelu, który funkcjonował w ramach *Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*² (dalej: pppft).

Jedną z jednostek współpracujących z GIIF jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej: ABW). To rozwiązanie logicznie wynika z zadań przypisanych zarówno GIIF, jak i ABW. Zadania polegające na przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczaniu tych negatywnych zjawisk (określane jako AML/CTF³) są realizowane na różnych szczeblach i przy wykorzystaniu wielu instrumentów prawnych. Zaliczamy do nich: czynności analityczne, informacyjne, kontrolne, operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze. Nowa ustawa nie wyposażała polskiej jednostki analityki finansowej (dalej: PJAF) w instrumenty o charakterze operacyjno-rozpoznawczym i dochodzeniowo-śledczym. Konsekwencją takiego stanu oraz uplasowania GIIF w strukturze organów państwowych (głównie tych, które działają w sferze bezpieczeństwa narodowego) jest potrzeba bezpośredniej współpracy pomiędzy Generalnym Inspektorem a podmiotami, które mają takie kompetencje. Należy również zauważyć, że w 2016 r. weszła do obrotu prawnego *Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych*⁴, której zapisy, w tym także te zawarte w aktach wykonawczych, mają swoje przełożenie na funkcjonowanie GIIF i podejmowane

¹ Tekst jednolity: DzU z 2019 r. poz. 1115, ze zm.

² DzU z 2017 r. poz. 1049, ze zm.

³ Skrót od: *Anti-Money Laundering* oraz *Counter Terrorist Financing* (przyp. red.).

⁴ Tekst jednolity: DzU z 2019 r. poz. 796.

przez niego decyzje. Z tego powodu relacje między GIIF a ABW należy rozpatrywać znacznie szerzej niż tylko przez pryzmat nuop i ustawy kompetencyjnej ABW⁵.

W nuop ABW jest wymieniona wielokrotnie oraz wskazana jako jednostka współpracująca (jako organ administracji rządowej, tj. szef ABW)⁶. Artykuł 10 nuop wymienia organy informacji finansowej, którymi są minister finansów oraz Generalny Inspektor w randze sekretarza stanu lub podsekretarza stanu w Ministerstwie Finansów. Zgodnie natomiast z treścią ust. 2 tego artykułu: *Generalnego Inspektora powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych po zasięgnięciu opinii ministra – członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych, jeżeli został wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów*. Tym samym jest możliwe, że koordynator ds. służb specjalnych wystąpi do szefa ABW z zapytaniem, czy nie ma przeciwwskazań do powołania wskazanego kandydata na stanowisko Generalnego Inspektora⁷. Zgodnie z art. 11 pkt 5 nuop może nim być osoba, która spełnia m.in. wymagania określone w przepisach o ochronie informacji niejawnych w zakresie dostępu do tych o klauzuli „ściśle tajne”. Jednym z zadań ABW, realizowanych w granicach właściwości Agencji, jest ochrona takich informacji, jak również pełnienie funkcji krajowej władzy bezpieczeństwa w sferze ochrony informacji niejawnych w stosunkach międzynarodowych (art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o ABW oraz AW). W tym przypadku działania ABW będą polegały przede wszystkim na sprawdzeniu, czy kandydat na GIIF daje rękojmię zachowania tajemnicy. Jest to (...) *zdolność osoby do spełnienia ustawowych wymogów dla zapewnienia ochrony informacji niejawnych przed ich nieuprawnionym ujawnieniem, stwierdzona w wyniku przeprowadzenia postępowania sprawdzającego*⁸. Tego rodzaju postępowania nie przeprowadza się wobec członka Rady Ministrów (art. 34 ust. 10 pkt 5 uoin). Wśród organów informacji finansowej taki status ma tylko jeden z nich, tj. minister finansów jako organ naczelny informacji finansowej. Natomiast GIIF, który zgodnie z art. 10 ust. 3 nuop jest sekretarzem albo podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych, podlega – zgodnie z uoin – postępowaniu sprawdzającemu. Wynika to ze wspomnianej potrzeby posiadania przez niego uprawnienia dostępu do dokumentów opatrzonych klauzulą

⁵ Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (DzU z 2020 r. poz. 27).

⁶ Jednostki współpracujące – pod tym pojęciem rozumie się organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne państwowe jednostki organizacyjne, a także Narodowy Bank Polski, Komisję Nadzoru Finansowego i Najwyższą Izbę Kontroli (art. 2 ust. 2 pkt 8 nuop).

⁷ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra – Członka Rady Ministrów Mariusza Kamińskiego – Koordynatora Służb Specjalnych (DzU z 2017 r. poz. 2332).

⁸ Zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j.: DzU z 2019 r. poz. 742), dalej: uoin.

„ściśle tajne”. W przypadku wyłączenia GIIF z wykonywania zadań – jego zadania realizuje minister właściwy do spraw finansów publicznych (art. 15 ust. 3 pkt 1 nuop).

Kandydatem na stanowisko Generalnego Inspektora może być osoba pełniąca już wcześniej funkcję państwową, która jednocześnie spełnia wymogi bycia podmiotem z katalogu osób zajmujących ważne stanowiska polityczne (ang. *politically exposed persons*, PEP)⁹. Jest konieczne, aby instytucje obowiązane stosowały wobec takich osób wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego (art. 43 ust. 1 w zw. z art. 46 nuop). Odbiorcą informacji, szczególnie o występowaniu PEP w konfiguracji negatywnej, tj. powiązania takiej osoby czy też członków jej rodziny bądź bliskich współpracowników z okolicznościami mogącymi wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, jest GIIF (art. 74 ust. 1 nuop). Skutkuje to specyficzną sytuacją, w której Generalny Inspektor ma wiedzę m.in. o zdarzeniach mogących wpłynąć na ocenę rękojmi zachowania tajemnicy przez kandydata na to stanowisko i może ją przekazać innym organom decyzyjnym (np. szefowi ABW) – zwłaszcza gdy zachodzi podejrzenie udziału PEP w procederze prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Jakkolwiek jednym z głównych celów stosowania środków bezpieczeństwa finansowego (w tym wzmożonych) jest ustalenie symptomów czy śladów zaangażowania klienta instytucji obowiązanej w tego rodzaju przestępczy proceder, to wnioski płynące z oceny zachowań takiej osoby mogą wskazywać również na inne niż wymienione rodzaje aktywności niezgodnych z prawem (np. podejrzenie udziału w dokonaniu przestępstw podatkowych, skarbowych – jako przestępstw pierwotnych wobec wskazanych). „Automatyczne” mianowanie kandydata na Generalnego Inspektora, tj. bez uzyskania wiedzy z zasobów GIIF oraz ustalenia, czy dostępne dane o zdarzeniach nie uniemożliwiają udzielenia rękojmi w zakresie dostępu do informacji ściśle tajnych, nie wydaje się zatem właściwe.

Postępowania sprawdzające mające na celu umożliwienie dostępu do informacji niejawnych są przeprowadzane także w stosunku do kierownictwa Departamentu Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów (dalej: DIF MF) jako komórki organizacyjnej, o której mowa w art. 12 ust. 2 nuop, oraz pracowników tego departamentu. Należy mieć na uwadze, że niektóre działania w stosunku do tych podmiotów są podejmowane i realizowane z upoważnienia wydanego przez Generalnego Inspektora oraz ministra finansów. Może to dotyczyć także spraw związanych z obiegiem dokumentów niejawnych i zaznajamianiem się z nimi, jak również uczestnictwa kierownika komórki organizacyjnej, o której mowa w art. 12 ust. 2 nuop, w Komitecie Bezpieczeństwa Finansowego (dalej: KBF) w randze jego wiceprzewodniczącego (art. 20 ust. 1 pkt 2 nuop).

Generalny Inspektor przedstawia Prezesowi Rady Ministrów, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw finansów publicznych, sprawozdanie roczne ze swojej działalności w terminie trzech miesięcy od zakończenia roku, za który jest ono składane (art. 14 nuop). Przy jego sporządzaniu GIIF współpracuje z ABW w zakresie

⁹ Katalog takich osób został określony w art. 2 ust. 2 pkt 11 nuop.

sporządzenia lub weryfikacji dokumentów dotyczących relacji pomiędzy GIIF i ABW oraz działalności samej ABW w obszarze AML/CTF. Weryfikacja obejmuje między innymi potwierdzenie liczby informacji przekazanych przez ABW w trybie przewidzianym w nuop czy też danych statystycznych odnoszących się do tych informacji. Dane, o których mowa w art. 14 ust. 2 pkt 11 nuop, szef ABW przekazuje Generalnemu Inspektorowi w ciągu miesiąca od zakończenia roku, za który powinny zostać dostarczone. Obejmują one informacje, na podstawie których prokurator czy inny organ lub jednostka administracji publicznej podjęły dalsze czynności, w tym przekazanie innemu organowi lub jednostce administracji publicznej, a w przypadku czynności podjętych przez prokuratora – wszczęcie postępowania przygotowawczego, postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, dokonanie blokady rachunku albo wstrzymanie transakcji, jak również wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym. Ze względu na jawny charakter sprawozdania sporządzonego przez GIIF dane, o których mowa, powinny nie tylko odzwierciedlać rzeczywisty stan rzeczy w danym roku, lecz także zostać ocenione pod kątem możliwości ich ujawnienia¹⁰.

Szef ABW oraz minister właściwy do spraw finansów publicznych mogą delegować – na wniosek Generalnego Inspektora – pracowników lub funkcjonariuszy jednostek i organów im podległych lub przez nich nadzorowanych do pracy lub służby w DIF MF. Dzięki takiemu rozwiązaniu DIF MF może zyskać merytoryczne wsparcie w sprawach pozostających w jego kompetencji. Powinno ono dotyczyć przede wszystkim zapewnienia bezpieczeństwa informacji, w tym także w relacjach międzynarodowych (art. 114 ust. 1 pkt 2–4 nuop), bezpieczeństwa fizycznego systemu teleinformatycznego, którego administratorem jest GIIF (art. 12 ust. 4 nuop), a także realizowania czynności analitycznych związanych z podejrzeniami o finansowanie działalności terrorystycznej. Warunki i tryb delegowania pracowników lub funkcjonariuszy regulują odrębne przepisy, określające sposób działania macierzystych jednostek i organów. W przypadku ABW będzie to *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu oddelegowania funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego do wykonywania zadań poza Agencją*¹¹.

Istotnym elementem systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest ustanowienie przy Generalnym Inspektorze KBF, który jest organem opiniodawczym i doradczym. W skład KBF wchodzi między innymi przedstawiciel wskazany przez szefa ABW (art. 20 ust. 1 pkt 3 ppkt o nuop). Jako członek KBF powinien on mieć wiedzę na temat przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz spełniać wymagania dotyczące dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne”. Członkowie Komitetu uczestniczą w posiedzeniach osobiście. Komitet wydaje opinie oraz rekomendacje odnoszące się do kwestii

¹⁰ Generalny Inspektor udostępnia sprawozdanie w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych (art. 14 ust. 7 nuop).

¹¹ DzU z 2004 r. nr 34 poz. 296.

merytorycznych, w tym również rozwiązań ustawodawczych we wskazanych obszarach oraz kierunków przeciwdziałania zjawiskom, które generują lub utrzymują zagrożenie związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, i sposobów ich zwalczania. Do jego zadań należy między innymi: opiniowanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, opiniowanie strategii przeciwdziałania, wydawanie rekomendacji na temat zastosowania wobec danej osoby lub podmiotu szczególnych środków ograniczających, dokonywanie analiz i ocen rozwiązań prawnych z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu i przedstawianie opinii o potrzebie wprowadzenia zmian w przepisach. Zadania KBF oraz udział przedstawiciela ABW w ich realizacji to ważne elementy systemu monitorowania zagrożeń w państwie. Warto zauważyć, że ABW nie tylko przyznano status wiodącej służby realizującej działania antyterrorystyczne (przede wszystkim w sferze operacyjnej), lecz także ma ona potencjał do przygotowywania globalnych analiz na temat zagrożeń w państwie. Zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy o ABW oraz AW do zadań ABW należy uzyskiwanie, analizowanie, przetwarzanie i przekazywanie właściwym organom informacji, które mogą mieć istotne znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego. Uprawnienia funkcjonariuszy ABW i AW wynikające z tych zadań zostały określone w art. 21 ust. 1 pkt 2 wspomnianej ustawy. Instrumentarium wykonawcze, którym dysponuje ABW, w pełni pozwala na współdziałanie analityczne z Generalnym Inspektorem w zakresie zadań realizowanych przez KBF. Należy wskazać, że analiza i uzyskane wyniki mogą obejmować także dane, którymi ABW dysponuje dzięki prowadzonym czynnościom operacyjno-rozpoznawczym oraz dochodzeniowo-śledczym w sprawach z art. 299 i 165a *Kodeksu karnego* (dalej: kk)¹².

Komitet oraz poszczególne jednostki współpracujące, w tym ABW, wspierają merytorycznie również opracowywanie dokumentu określanego jako krajowa ocena ryzyka (rozdział 4 nuop). Stanowi on podstawę do wypracowania na przyszłość strategii walki z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu. Generalny Inspektor weryfikuje aktualność tej oceny i w razie potrzeby, nie rzadziej jednak niż co dwa lata, ją uaktualnia. Krajowa ocena ryzyka jest swoistym *novum* w odniesieniu do działań zarówno Generalnego Inspektora, jak i poszczególnych podmiotów będących uczestnikami systemu przeciwdziałania. Co ważne, ma ona przełożenie także na działania instytucji obowiązanych, a więc kilku tysięcy podmiotów uplasowanych w różnych obszarach obrotu prawnego, finansowego oraz gospodarczego. Prowadzony przez nie stały monitoring i wykonywane analizy pozwalają w odpowiedni sposób stosować środki bezpieczeństwa finansowego, identyfikować i śledzić okoliczności, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania

¹² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny* (t.j.: DzU z 2019 r. poz. 1950, ze zm.). Artykuł 299 kk penalizuje zachowanie określane jako pranie pieniędzy, natomiast art. 165a kk – zachowanie sprawcy uprawiającego proceder finansowania terroryzmu.

terroryzmu¹³. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego z własnej inicjatywy przekazuje Generalnemu Inspektorowi informacje lub dokumenty, które mogą wpłynąć na krajową ocenę ryzyka. Mogą one kształtować zarówno pierwotną wersję tej oceny, jak i prowadzić do jej zmiany lub uzupełnienia w ramach procedury weryfikacji. Generalny Inspektor może też wystąpić do ABW z żądaniem ich dostarczenia, wskazując jednocześnie formę oraz termin przekazania. Szef ABW ma prawo odmówić GIIF, jeżeli miałyby to mu uniemożliwić wykonanie jego ustawowych zadań.

Wydaje się, że pomimo dwuletniego okresu przewidzianego na aktualizację krajowej oceny ryzyka byłoby wskazane przeprowadzanie jej znacznie częściej. Argumentami przemawiającymi za tym postulatem są: nieustanna fluktuacja zjawiska prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, stale zmieniająca się taktyka działania sprawców oraz identyfikowanie coraz to nowszych źródeł środków, które są generowane w ramach tzw. przestępstw pierwotnych. Dotyczy to zarówno nielegalnych środków, które zostają później zalegalizowane (wyprane), jak i środków pochodzących z działalności przestępczej i przeznaczanych na finansowanie działań terrorystycznych. Nie ma przeszkód, oprócz zastrzeżeń określonych w art. 26 ust. 3 nuop, aby ABW w ramach współpracy przekazywała GIIF informacje o takich zagrożeniach na bieżąco, a nie tylko na potrzeby opracowania i nowelizacji krajowej oceny ryzyka czy też realizowania przez Generalnego Inspektora zadań własnych. Jednocześnie wydaje się słuszne, aby strategia przygotowana na podstawie tej oceny zawierała mechanizmy służące monitorowaniu realizacji zadań, które z niej wypływają. Jednostki współpracujące, a więc również ABW, przekazują do GIIF informacje o podjętych działaniach wynikających z zaleceń zawartych w strategii – w przypadku organów administracji rządowej – co najmniej raz na sześć miesięcy od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” (art. 32 ust. 3 nuop).

Jednym z obowiązków jednostek współpracujących jest, o czym już wspomniano, przekazywanie informacji i dokumentów na wniosek Generalnego Inspektora. Dotyczy to również ABW, która na podstawie art. 82 nuop je przekazuje lub udostępnia w granicach swoich ustawowych kompetencji. We wniosku GIIF może wskazać termin oraz formę przekazania lub udostępnienia potrzebnych danych, a także zawrzeć w tym celu odpowiednie porozumienie. Jak sprecyzowano w uzasadnieniu do nuop:

Art. 82 ust. 1 ustanawia podstawę prawną dla Generalnego Inspektora do pozyskiwania od jednostek współpracujących informacji koniecznych do realizacji jego zadań. W art. 82 ust. 2 przewidziano możliwość zawarcia przez Generalnego Inspektora porozumienia z daną jednostką współpracującą, porozumienia

¹³ Artykuł 27 ust. 1 i 2 nuop: „Instytucje obowiązane identyfikują i oceniają ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszące się do ich działalności, z uwzględnieniem czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw. Te działania są proporcjonalne do charakteru i wielkości instytucji obowiązanej. Przy ocenianiu ryzyka instytucje obowiązane mogą uwzględniać obowiązującą krajową ocenę ryzyka (...)”.

określającego warunki techniczne przekazania lub udostępnienia informacji lub dokumentów. Celem regulacji z[a]wartej w ust. 2 jest zwiększenie efektywności wymiany informacji między Generalnym Inspektorem a konkretnymi jednostkami współpracującymi¹⁴.

Wskazane rozwiązanie prawne umożliwia zawarcie przez Generalnego Inspektora i kierownika jednostki organizacyjnej, w tym szefa ABW, szczegółowego porozumienia w celu zapewnienia właściwej i merytorycznej współpracy. W omawianym przypadku zawężono je do warunków technicznych przekazania lub udostępnienia informacji i dokumentów. Stwarza to jednak – jak się wydaje – możliwości niejawnego komunikowania się w ramach podejmowanych działań o charakterze antyterrorystycznym czy też bieżącego wnioskowania przez GIIF o informacje i dokumenty. Dopuszczalne zdaje się również podpisanie szerszego porozumienia pomiędzy Generalnym Inspektorem a szefem ABW (jako porozumienia administracyjnego pomiędzy organami rządowymi), uwzględniającego wymianę informacji w kwestiach merytorycznych. Jej zakres oraz odpowiednie kompetencje Agencji zostały określone w nuop.

W tym miejscu należy zadać pytanie, czy szef ABW ma uprawnienia do zawarcia takiego porozumienia. W treści ustawy o ABW oraz AW nie ma ogólnego odniesienia, że może on podpisywać porozumienia w granicach uprawnień, jakimi dysponuje Agencja. Niemniej prawne formy jego działania to przede wszystkim: zarządzenie, decyzja, wytyczne, obwieszczenie i porozumienie¹⁵. Niejednokrotnie w takich porozumieniach nie przywołuje się podstawy prawnej lub też przytacza się ogólne przepisy kompetencyjne i prawa administracyjnego. Jest istotne, aby porozumienie administracyjne występowało między organami, które nie są sobie podporządkowane, a więc między którymi nie ma stosunku podległości służbowej (ten warunek spełnia relacja GIIF–szef ABW). Dopuszczalność zawierania takich porozumień wynika z tego, że współdziałanie stanowi podstawowy obowiązek wszystkich organów administracji państwowej. Porozumienie może być zawarte tylko w sprawach objętych kompetencjami stron i jest regulowane prawem administracyjnym. Aby było zgodne z obowiązującymi przepisami, wymaga istnienia podstawy prawnej, gdyż organy administracji publicznej nie mogą zmieniać zakresu swoich kompetencji bez wyraźnego upoważnienia ustawowego. Podstawą prawną do zawarcia takiego porozumienia będą uprawnienia ABW wskazane w ustawie kompetencyjnej oraz kompetencje Generalnego Inspektora określone w nuop. W omawianym rodzaju porozumienia może się znaleźć: wskazanie stron porozumienia, ustanowienie innych osób (z imienia i nazwiska lub z każdorazowo pełnionej funkcji) uprawnionych do działania w imieniu głównych

¹⁴ Druk nr 2233 Sejmu RP VIII kadencji, *Rządowy projekt ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, s. 40, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2233> [dostęp: 23 I 2020].

¹⁵ *Zarządzenie nr 11 Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z dnia 5 lutego 2019 r. w sprawie procedury legislacyjnej w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, § 2 pkt 3 (Dz. Urz. ABW z 2019 r. poz. 1).

stron (organów) porozumienia, zakres przedmiotowy i merytoryczny, określenie trybu przekazywania informacji lub dokumentów, ustalenia dotyczące przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz informacji finansowych, sposobu wykorzystania informacji i dokumentów – także w relacjach z podmiotami trzecimi, w tym zagranicznymi. Dodatkowo może ono zawierać odnośniki dotyczące finansowania wspólnych przedsięwzięć oraz rozstrzygania sporów kompetencyjnych, a także możliwości i sposobu aneksowania porozumienia i jego wypowiedzenia. Należy zauważyć, że porozumienie podpisane przez Generalnego Inspektora wyłącznie na podstawie art. 82 ust. 2 nuop, mimo jego zawężenia do określenia warunków technicznych przekazania lub udostępnienia informacji czy dokumentów przez jednostkę współpracującą, może stanowić część szerszego porozumienia pomiędzy GIIF a kierownikiem takiej jednostki (w takim przypadku wraz z przywołaną podstawą prawną powinno znajdować się odniesienie do art. 82 ust. 2 nuop).

Niezależnie od podpisywanych porozumień ABW – na podstawie art. 83 nuop – powinna opracować instrukcję postępowania (procedura wewnętrzna) w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Do obowiązków jednostki współpracującej należy między innymi niezwłoczne powiadomienie Generalnego Inspektora o zaistnieniu takiego podejrzenia.

Art. 83 nakłada na jednostki współpracujące obowiązek przekazywania Generalnemu Inspektorowi powiadomień, w przypadku powzięcia podejrzeń popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, oraz obowiązek opracowania procedury postępowania obowiązującej w jednostce współpracującej w tego rodzaju przypadkach. Przepis stanowi odpowiednik art. 15a ustawy o p.p.p.f.t. Przykładowe wyliczenie informacji, które powinny zostać zwarte w powiadomieniu, określono w art. 83 ust. 2. W ust. 3 nałożono na Generalnego Inspektora obowiązek przekazania informacji zwrotnej dotyczącej związku informacji przekazanych w powiadomieniu z informacjami o podejrzeniach popełnienia przestępstwa prania pieniędzy, finansowania terroryzmu albo innych przestępstw lub przestępstw skarbowych uzyskanymi z innych źródeł¹⁶.

Powiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu powinno zawierać w szczególności: dane osób fizycznych, tj. imię i nazwisko, obywatelstwo, numer PESEL lub datę urodzenia (w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL), państwo urodzenia, serię i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby, adres zamieszkania (jeśli instytucja obowiązana dysponuje tą informacją); nazwę (firmy), numer identyfikacji podatkowej (NIP) oraz adres głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej (w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą); dane osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, które pozostają w związku z okolicznościami mogącymi wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa

¹⁶ Druk nr 2233..., s. 41.

prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu; opis okoliczności mogących wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz uzasadnienie przekazania powiadomienia. Generalny Inspektor informuje ABW, nie później niż w ciągu 30 dni, o okolicznościach świadczących o związku pomiędzy informacjami zawartymi w powiadomieniu a zawiadomieniami przekazanymi na podstawie art. 74 ust. 1, art. 86 ust. 1, art. 89 ust. 1 oraz art. 90. Wskazane zawiadomienia to:

- zawiadomienie instytucji obowiązanych o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu (art. 74 ust. 1 nuop);
- niezwłoczne zawiadomienie Generalnego Inspektora przez instytucję obowiązaną o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu (art. 86 ust. 1 nuop);
- niezwłoczne zawiadomienie przez instytucję obowiązaną, z wyłączeniem banków krajowych, oddziałów banków zagranicznych, oddziałów instytucji kredytowych i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, właściwego prokuratora o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwa skarbowego albo mają związek z przestępstwem innym niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwem skarbowym (art. 89 ust. 1 nuop);
- niezwłoczne zawiadomienie Generalnego Inspektora przez instytucję obowiązaną o przeprowadzeniu transakcji, o której mowa w art. 86 ust. 1, w przypadku gdy przekazanie zawiadomienia było niemożliwe przed jej zrealizowaniem. W zawiadomieniu instytucja obowiązana uzasadnia przyczyny wcześniejszego nieprzekazania zawiadomienia oraz przekazuje posiadane informacje potwierdzające powzięcie podejrzenia, o którym mowa w art. 86 ust. 1 (art. 90 ust. 1 nuop).

Należy zauważyć, że ABW (a także Centralne Biuro Antykorupcyjne, Policja, Żandarmeria Wojskowa i Straż Graniczna) jako jedna z nielicznych jednostek współpracujących, które mają jednocześnie status służby specjalnej działającej w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa państwa, ma także uprawnienie do uzyskania od GIIF zwrotnego potwierdzenia, łączącego przekazywane informacje z danymi, które pozostają w dyspozycji Generalnego Inspektora na podstawie nuop. Przedstawiona sytuacja jest swoistym „odpytaniem” GIIF na temat wiedzy zdobytej w wyniku działań określonych w art. 74 ust. 1, art. 86 ust. 1, art. 89 ust. 1 i art. 90 nuop, a więc dotyczącej specyficznych zdarzeń. Pozyskanie tej wiedzy stwarza możliwość poszerzenia działań kompetencyjnych w sprawach prowadzonych przez ABW. Ponadto analiza i porównanie danych zawartych w powiadomieniu o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, skierowanym

do Generalnego Inspektora, z danymi uzyskanymi przez GIIF od instytucji obowiązanych stanowi istotny element szybkiej reakcji na działania podejmowane przez ABW. Stąd też bardzo ważna wydaje się „niezwłoczność”, o której mowa w art. 83 ust. 1 nuop, zwłaszcza gdy dotyczy to czynności realizowanych przez Agencję na poziomie operacyjno-rozpoznawczym. Celem zapisów zawartych w art. 83 ust. 1 i 3 nuop jest jak najefektywniejsze skonfrontowanie przede wszystkim informacji operacyjnych (ale także procesowych – w przypadku realizowania czynności na zlecenie prokuratora) o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu z informacjami znajdującymi się w dyspozycji GIIF. Jest to zatem istotny składnik ustawowego wzorca współpracy, w którym uwzględniono brak uprawnień GIIF do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz dysponowanie przez niego informacjami mającymi duże znaczenie dla taktyki działań operacyjnych realizowanych przez ABW.

Sformułowanie „niezwłoczne powiadomienie”, które ma podkreślać konieczność szybkiego przekazania informacji i – w dalszej kolejności – pilnej ich weryfikacji, jest w pewnym stopniu przeciwstawne do zapisów art. 83 ust. 3. Wynika z nich bowiem, że GIIF udziela informacji zwrotnej „nie później niż w terminie 30 dni”. To rozwiązanie ma dobre i złe strony. Czas na odpowiedź wskazany w ust. 3 nie uniemożliwia znacznie szybszego przekazania ABW informacji zwrotnej, zwłaszcza w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zamachem terrorystycznym czy operacyjnego monitorowania środków, które należałoby zabezpieczyć na koncie przez dokonanie blokady lub wstrzymanie transakcji. W takim przypadku obydwa organy powinny ze sobą ściśle współdziałać i wskazać argumenty przemawiające za koniecznością szybkiego przekazania zwrotnego potrzebnych informacji. Należałoby także ustalić, czy i w jakim zakresie Generalny Inspektor mógłby podjąć działania na podstawie art. 76 nuop, tak aby nie naruszyć bezpieczeństwa osób zaangażowanych i informacji pozyskanych w ramach działań operacyjnych. Pomimo że w schemacie postępowania przyjętym ustawowo takiego sposobu współpracy GIIF i ABW nie uwzględniono, może on zostać ustalony na podstawie uzgodnień pomiędzy przedstawicielami obydwu organów. Możliwe jest również zaistnienie sytuacji, w której otrzymane zawiadomienie będzie wymagać od Generalnego Inspektora szerszej analizy lub pozyskania, na podstawie art. 76 nuop, dodatkowych informacji bądź podjęcia działań wydłużonych w czasie. Termin „do 30 dni” wskazany w ustawie ma więc swoje uzasadnienie. Ponadto należy wziąć pod uwagę, że po upływie tego terminu może pojawić się potrzeba przekazania informacji uzupełniającej, gdy GIIF pozyska nowe dane, powiązane z tymi zawartymi w „niezwłocznym powiadomieniu”. Powiadomienia ABW w trybie określonym w art. 83 nuop są dostarczane w postaci papierowej lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. W nuop wskazano także na delegację ustawową dla ministra finansów, który określa w rozporządzeniu sposób sporządzania i przekazywania informacji, o których mowa w art. 83 ust. 1, oraz tryb ich przekazywania, mając na uwadze zapewnienie szybkiego, wiarygodnego i bezpiecznego ich przepływu. Do chwili obecnej nie ukazał się jednak odpowiedni akt wykonawczy. Jego wprowadzenie zdecydowanie

uporządkowałyby zagadnienia dotyczące struktury tego rodzaju dokumentów, zakresu informacji, jakie powinny zawierać (podstawowe lub uzupełniające), formy uzasadnienia, jak również warunków technicznych ich sporządzania i przesyłania. Ze względu na założenia prezentowane przez GIIF, zgodnie z którymi komunikacja z podmiotami zewnętrznymi ma być w całości oparta na systemach teleinformatycznych, opracowanie takiego rozporządzenia przyczyniłoby się do szybszej reakcji GIIF na informacje dostarczane przez ABW w „niezwłocznym powiadomieniu”.

Kolejnym przykładem uregulowań prawnych w zakresie relacji pomiędzy GIIF a ABW jest zapis zawarty w art. 88 nuop. Stanowi on, że *Generalny Inspektor informuje niezwłocznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego o przekazaniu żądania, o którym mowa w art. 86 (...) ust. 5 oraz art. 87 (...) ust. 1.* Jest to o tyle ważne, że prawo do „niezwłocznego poinformowania” ma wyłącznie Agencja. Nie dysponuje nim żadna inna służba specjalna ani policyjna. Jak wskazano w uzasadnieniu do nuop:

Art. 88 projektu stanowi novum w stosunku do aktualnie obowiązujących przepisów. Zgodnie z regulacją tego artykułu informacja o przekazaniu przez Generalnego Inspektora żądania wstrzymania transakcji lub blokady rachunku w związku z uznaniem, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu powinna być przekazana Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Nałożenie tego rodzaju obowiązku na Generalnego Inspektora jest podyktowane złożonością, dynamiką oraz charakterem powiązań finansowych między podmiotami zaangażowanymi w pranie pieniędzy lub działalność finansowania terroryzmu oraz zakresem zadań realizowanych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego¹⁷.

Zalecenie korzystania ze „środków komunikacji elektronicznej” ma na celu jak najszybsze przekazanie informacji na potrzeby ewentualnego podjęcia przez Agencję dalszych działań oraz wykorzystanie najbardziej bezpiecznego kanału przesyłu informacji. Przedmiotowy obowiązek Generalnego Inspektora dotyczy przede wszystkim przekazania instytucji obowiązanej żądania wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na okres nie dłuższy niż 96 godzin, licząc od daty i godziny wskazanych w potwierdzeniu. Instytucja, która otrzymuje takie żądanie, niezwłocznie wdraża odpowiednie procedury. W żądaniu Generalny Inspektor określa wartości majątkowe nim objęte (art. 86 ust. 5 nuop). Artykuł 86 nuop odnosi się do sytuacji, w której żądanie GIIF dotyczące blokady rachunku i wstrzymania transakcji jest skutkiem informacji przekazanych przez instytucję obowiązaną (tryb z art. 86 ust. 1 nuop). Z takim żądaniem Generalny Inspektor może wystąpić (za pomocą środków komunikacji elektronicznej) do instytucji obowiązanej również z własnej inicjatywy, gdy uzna, że określona transakcja lub wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Również w tym przypadku w żądaniu dotyczącym

¹⁷ Tamże, s. 42.

blokady rachunku Generalny Inspektor określa wartości majątkowe, które mają zostać zablokowane (art. 87 ust. 1 nuop). W obu przypadkach GIIF powinien niezwłocznie poinformować ABW. Warto wskazać różnice pomiędzy przedstawionymi rozwiązaniami. W sytuacji, gdy działania GIIF niejako zatwierdzają merytorycznie inicjatywę instytucji obowiązanej, mamy do czynienia wyłącznie z działaniami analitycznymi i sprawdzającymi ze strony Generalnego Inspektora. Zachodzi wtedy potrzeba ustalenia przez GIIF, czy podmiotami, które uczestniczą w określonej transakcji lub są powiązane z określonymi wartościami majątkowymi i które mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, interesują się inne jednostki współpracujące, w tym głównie służby specjalne i policyjne. Gdy tak nie jest, sytuacja jest prostsza. Postępowanie prowadzone przez Generalnego Inspektora kończy się skierowaniem do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Natomiast w przypadku, gdy określone podmioty są w kręgu zainteresowania wskazanych służb, konieczne staje się opracowanie odpowiedniej taktyki działania. Powinna ona uwzględniać zabezpieczenie środków jako będących w przestępczym obrocie. W konsekwencji GIIF również złoży do prokuratora zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, ale z informacją, która służba rozpoznaje podejrzewane podmioty. Ustalenie odpowiedniej taktyki działania jest bardziej skomplikowane w sytuacji, gdy zabezpieczenie środków może być przedwczesne i negatywnie wpłynąć na czynności operacyjno-rozpoznawcze prowadzone przez służby. Dlatego też podjęcie inicjatywy uruchomienia trybu z art. 86 ust. 1 nuop pozostaje w gestii samej instytucji obowiązanej. To powoduje, że Generalny Inspektor może mieć trudności ze zrealizowaniem do końca tego trybu postępowania. Sytuację prowadzącą do konfliktu interesów między GIIF a służbą specjalną można uznać za wyjątkową, ale należy ją wziąć pod uwagę. Brak wątpliwości oznacza bowiem, że Generalny Inspektor nie może nie złożyć do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (działania na podstawie art. 86 ust. 5 nuop, tj. uznanie, że transakcja może mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu). Warto również zauważyć, że obowiązek GIIF wynikający z art. 88 nuop w sytuacji określonej w art. 86 ust. 5 oraz art. 87 ust. 1 nuop jest obowiązkiem *ex post* (po przekazaniu żądania). Wskazuje on na niezależność decyzyjną GIIF, jednak w ważnych przypadkach, takich jak podejrzenie finansowania terroryzmu, GIIF może wcześniej skonsultować się z ABW. Ze względu na odrębność działań operacyjnych prowadzonych przez ABW wydaje się to nawet wskazane. Aby zminimalizować negatywne skutki takich sytuacji, a nawet je wyeliminować, instytucje obowiązane powinny mieć na uwadze możliwość wcześniejszego skorzystania z art. 74 nuop. Okoliczności uwzględnione w zawiadomieniu pozwolą na przeprowadzenie szerszego rozpoznania *ex ante* przez jednostkę analityki finansowej (dalej: JAF) zarówno samodzielnie, jak i we współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Na dalszym etapie jest możliwe uruchomienie działań z art. 76 nuop (w ramach własnej sprawy analitycznej GIIF), w tym zastosowanie środka bezpieczeństwa finansowego przez instytucję obowiązaną, o którym mowa w art. 34 ust. 1 pkt 4 (bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta). Przypomnijmy, że obowiązek Generalnego

Inspektora dotyczący przekazania informacji do szefa ABW następuje niezwłocznie, ale po przekazaniu żądania. Jest więc realizowany *post factum*, gdy do instytucji obowiązanej został już wysłany jednoznaczny komunikat w celu wstrzymania transakcji lub blokady rachunku. Sytuacja jest prostsza, gdy dzieje się to z inicjatywy Generalnego Inspektora. Wcześniej ma on bowiem możliwość dokonania ustaleń z jednostkami współpracującymi (na podstawie art. 82 nuop) oraz pozyskania dodatkowych informacji i dokumentów od instytucji obowiązanej (na podstawie art. 76 nuop) w celu ustalenia, czy tego rodzaju działanie powinno zostać uzgodnione z zainteresowanymi służbami. W tej sytuacji przekazanie informacji o żądaniu GIIF na podstawie art. 87 ust. 1 nuop jest jedynie elementem pewnej procedury powiadamiania. W sytuacji, w której instytucja obowiązana nie miała możliwości przekazania zawiadomienia do GIIF przed realizacją transakcji (art. 86 ust. 1 nuop), po dopełnieniu przez nią tego obowiązku (na podstawie art. 90 ust. 1 nuop) Generalny Inspektor powinien dokonać odpowiednich sprawdzeń i na podstawie art. 83 ust. 3 nuop przekazać zwrócić informację do ABW.

Jeżeli z informacji posiadanych przez GIIF bądź też z ich przetworzenia lub analizy wynika uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, Generalny Inspektor przekazuje właściwemu prokuratorowi zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wraz z informacjami lub dokumentami uzasadniającymi to podejrzenie (art. 103 ust. 1 nuop). Dotyczy to czynności analitycznych GIIF, które są prowadzone przez jednostki PJAF. Generalny Inspektor w ramach podjętych przez siebie czynności analitycznych nie tylko współdziała (wymienia informacje i zapytania) z jednostkami współpracującymi czy zagranicznymi odpowiednikami, lecz także podejmuje analizę przekazanych i pozyskanych informacji. W jej wyniku może, jak już wspomniano powyżej, wystąpić do instytucji obowiązanej z żądaniem dokonania blokady rachunku lub wstrzymania transakcji, a także zawiadomić o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 299 lub 165a kk.

W ramach prowadzonych czynności analitycznych GIIF pozyskuje informacje w różny sposób, tzn. otrzymuje je w sposób automatyczny (np. na podstawie art. 72 nuop) lub w wyniku inicjatywy instytucji obowiązanej czy jednostki współpracującej, dzięki wymianie międzynarodowej czy podpisanym porozumieniom. Jeżeli GIIF złożył wskazane zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na podstawie współpracy z jednostką współpracującą, w tym ABW, nie później niż w terminie 30 dni od dnia przekazania takiego zawiadomienia informuje o tym instytucję obowiązaną lub jednostkę współpracującą, która przekazała informacje będące podstawą tego zawiadomienia (art. 103 ust. 2 nuop). Nie dotyczy to jednak wszystkich informacji, a jedynie tych, które zostały przekazane przez ABW na podstawie art. 83 ust. 1 nuop. Konsekwencją takiego powiadamienia jest obowiązek Generalnego Inspektora dotyczący zwrótnego poinformowania Agencji, gdy przekazane informacje łączą się z działaniami GIIF podejmowanymi na podstawie art. 74 ust. 1, art. 86 ust. 1, art. 89 ust. 1, art. 90 oraz art. 103 ust. 1 nuop.

W celu realizacji zadań określonych w nuop Generalny Inspektor na bieżąco współpracuje z sądami i prokuratorami na potrzeby postępowania karnego. Rola GIIF nie kończy się bowiem z chwilą przekazania do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Prokurator może zażądać od Generalnego Inspektora udostępnienia informacji lub dokumentów, w tym informacji lub dokumentów objętych tajemnicami prawnie chronionymi (art. 104 ust. 2 nuop), w celu weryfikacji danych zawartych w tym zawiadomieniu. W przypadku gdy Generalny Inspektor nie dysponuje żądanymi informacjami, występuje do jednostek współpracujących, w tym do ABW. Jak wskazano w uzasadnieniu do nuop:

(...) w celu zapewnienia efektywnego wsparcia prokuratorów prowadzących postępowania w sprawie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu wszczęte na podstawie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przekazanych przez Generalnego Inspektora, Generalny Inspektor przekazuje na ich wniosek również informacje lub dokumenty, które nie znajdują się w jego dyspozycji i dopiero muszą być pozyskane. Wprawdzie takie informacje lub dokumenty mogą być pozyskane bezpośrednio przez prokuratora, bez pośrednictwa Generalnego Inspektora, jednakże proponowane rozwiązania mają na celu maksymalne odciążenie prokuratora prowadzącego takie postępowanie i stanowią swojego rodzaju wyraz „wzięcia przez Generalnego Inspektora odpowiedzialności” za zasadność przekazanego zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu¹⁸.

W opisanej sytuacji „pośredniczenia” jest wskazana duża ostrożność, zwłaszcza gdy podstawą skierowania przez GIIF zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 299 lub 165a kk były informacje zdobyte przez ABW podczas czynności operacyjno-rozpoznawczych. W takim przypadku prokurator powinien zwrócić się bezpośrednio do Agencji jako pierwotnego posiadacza tych informacji. Ze względu na specyfikę niektórych czynności operacyjno-rozpoznawczych, szczególnie tych, które mają walor dowodowy, relacje o zakresie i sposobie wykorzystania tych informacji powinny być rozstrzygane na poziomie prokurator–ABW. Jednocześnie dane, które ma GIIF i które są podstawą do złożenia zawiadomienia, mogą być tylko częścią materiału zgromadzonego przez ABW w zdecydowanie szerszym kontekście, niż to wynika z uprawnień Generalnego Inspektora. W związku z tym właściwe wydaje się (nie negując przy tym potrzeby zawarcia w nuop przedmiotowej podstawy do realizacji czynności przez GIIF) korzystanie z tego uprawnienia tylko wtedy, gdy Agencja po przeanalizowaniu materiałów „świadomie upoważni” GIIF do przekazania ich prokuratorowi. Należy przypomnieć, że Generalny Inspektor dysponuje informacjami od ABW na potrzeby wywiadu finansowego w trybie administracyjnym. Nie jest on podmiotem tak upoważnionym jak ABW do czynności prowadzonych w ramach

¹⁸ Tamże, s. 52–53.

postępowania karnego, regulowanych kodeksem postępowania karnego¹⁹ (należy pamiętać, że z chwilą wydania postanowienia przez prokuratora tryb administracyjny zmienia się w tryb postępowania na podstawie przepisów kpk). Jednocześnie konieczne jest dopilnowanie, aby w ramach przekazywania materiałów do GIIF Agencja nie ujawniła taktyki swoich działań operacyjnych, która podlega ochronie przez obwarowanie tych działań klauzulami niejawności. Te materiały będą bowiem, gdy prokurator uzna je za dowód w sprawie, przedmiotem zapoznania się przez strony postępowania karnego. Uprawnień do posiadania tego rodzaju wiedzy nie mają również pracownicy DIF MF. Przedstawiciel ABW (szef lub inna upoważniona osoba), który kieruje korespondencją do GIIF, powinien więc przestrzegać właściwego trybu. Zwłaszcza gdy dotyczy to trybu określonego w art. 83 ust. 1 nuop, którego konsekwencją może być skierowanie przez GIIF zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z powołaniem się na informacje przekazane przez ABW, czy też trybu z art. 105 ust. 1 nuop. W tym drugim przypadku relacja zostaje ściśle określona na wniosek szefa ABW w uzasadnieniu zawartym w zawiadomieniu. Jednocześnie wydaje się, że mimo treści art. 104 ust. 2 i 3 nuop udostępnienie informacji i dokumentów, które stanowiły podstawę do złożenia zawiadomienia przez GIIF, powinno zostać uzgodnione także w relacji prokurator–GIIF–ABW.

Jak już wspomniano, jednym z zadań Generalnego Inspektora jest podejmowanie czynności w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwłaszcza przez wymianę informacji z jednostkami współpracującymi, w tym z ABW. Mają temu służyć rozwiązania wskazane w art. 105 nuop. Generalny Inspektor udostępnia posiadane informacje na pisemny i uzasadniony wniosek szefa ABW lub osób przez niego upoważnionych w zakresie ich ustawowych zadań (art. 105 ust. 1 pkt 5 nuop). Treść niniejszej jednostki redakcyjnej wskazuje przede wszystkim na wprowadzenie trybu wnioskowego dla relacji pomiędzy szefem ABW a GIIF. Ten tryb został obwarowany dwoma warunkami techniczno-merytorycznymi. Po pierwsze, wniosek musi mieć charakter pisemny, a więc inna droga nie jest dopuszczalna. Po drugie, jest konieczne załączenie uzasadnienia do niego. Z wnioskiem może wystąpić wyłącznie szef ABW albo osoba przez niego upoważniona. To rozwiązanie ma na celu nie tyle ograniczenie relacji z GIIF, ile ich zawężenie wyłącznie do osób sprawujących określoną funkcję w Agencji. Na poziomie szefa zakres współpracy z GIIF jest pełny i odnosi się do wszystkich kompetencji, jakie ma ABW. Natomiast w przypadku innych osób upoważnienie powinno wynikać z zakresu kompetencyjnego, jaki jest przyznany danej osobie w ramach Agencji lub w ramach upoważnienia wewnętrznego wydanego przez szefa ABW. Uprawnienie dostępu do informacji wymienianych z szefem ABW (lub osobami przez niego upoważnionymi) ma wyłącznie Generalny Inspektor. Tym samym osoby trzecie, np. zatrudnione w innych departamentach (komórkach

¹⁹ Artykuł 21 ust. 3 ustawy o ABW i AW stanowi, że „(...) funkcjonariusze ABW wykonują czynności tylko w zakresie właściwości tej Agencji i w tym zakresie przysługują im uprawnienia procesowe Policji, wynikające z przepisów kodeksu postępowania karnego”.

organizacyjnych MF), nie powinny mieć możliwości zapoznania się z nimi. Stąd postulat, aby cała korespondencja odbywała się za pośrednictwem kancelarii tajnej wyodrębnionej dla DIF MF, nie zaś ogólnej kancelarii tajnej MF. Ze względu na wyłączność adresata informacji finansowej, Generalny Inspektor nie powinien także dekretować pism z kancelarii tajnej na inne komórki organizacyjne MF, a wyłącznie na DIF MF. Odnosi się to również do ministra finansów w przypadku, gdy wykonuje on czynności GIIF.

Należy zauważyć, że nie został ustalony formalny kształt wniosku uprawnionego podmiotu występującego o informacje posiadane przez GIIF. Minister właściwy do spraw finansów publicznych może określić, w odpowiednim rozporządzeniu, sposób sporządzania i przyjmowania przez Generalnego Inspektora wniosków, o których mowa w art. 105 ust. 1, 3 i 4, oraz tryb ich przyjmowania (art. 109 nuop). Jest to rozwiązanie fakultatywne i do chwili obecnej nie wydano odpowiedniego aktu wykonawczego do nuop. Taki wniosek powinien jednak spełniać podstawowe wymagania określone przepisami prawa administracyjnego, a ponadto – co ważne – zawierać uzasadnienie i zostać podpisany przez uprawnioną osobę. Uzasadnienie jest o tyle ważne, że wniosek ogólnie dotyczy informacji posiadanych przez GIIF. Tym samym powinno się sprecyzować, jaka informacja zwrotna ma zostać przekazana wnioskodawcy. Warto mieć na względzie to, że w zasobach GIIF znajdują się miliony informacji, głównie pozyskanych po 2004 r. Jest zatem ważne, czy wniosek uprawnionej jednostki współpracującej dotyczy spraw bieżących, czy przeszłych (np. na potrzeby uzyskania wiedzy o składnikach majątkowych w związku z instytucją konfiskaty rozszerzonej).

Jednocześnie Generalny Inspektor udostępnia szefowi ABW informacje, o których mowa w art. 72 nuop, na warunkach określonych w art. 34 ust. 2a ustawy o ABW oraz AW²⁰. W uzasadnieniu do projektu nuop wskazano, że:

(...) w art. 104 ust. 1 (aktualnie art. 105 ust. 1 nuop – przyp. aut.), stanowiącym odpowiednik art. 33 ustawy o p.p.p.f.t., wskazano organy, które w zakresie wyznaczonym ich ustawowymi zadaniami są uprawnione do uzyskania informacji od Generalnego Inspektora. Art. 104 ust. 2 tworzy podstawę prawną do pozyskiwania przez Centralne Biuro Antykorupcyjne oraz Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego informacji o „transakcjach ponadprogowych” w trybie i na zasadach lub na warunkach określonych w przepisach regulujących funkcjonowanie tych służb²¹.

Odwołanie do art. 34 ust. 2a ustawy o ABW oraz AW jest nowym rozwiązaniem prawnym w zakresie dzielenia się z innymi podmiotami informacjami pozyskiwanymi przez GIIF od instytucji obowiązanych. Zawężono je do dwóch służb specjalnych – CBA i ABW. Zgodnie z tym artykułem administrator zbioru danych, o którym mowa

²⁰ Zob. pełny zakres zmian: DzU z 2018 r. poz. 2387, 2245, 2399; DzU z 2019 r. poz. 53, 125.

²¹ Druk nr 2233..., s. 53.

w ust. 2²² (administrator danych, w tym danych osobowych), udostępnia szefowi ABW w drodze teletransmisji informacje zgromadzone w zbiorach danych bez konieczności każdorazowego przedstawiania imiennego upoważnienia wydanego przez szefa ABW, okazywanego przez funkcjonariusza ABW wraz z legitymacją służbową, o których mowa w ust. 2. Udostępnianie informacji następuje, jeżeli jednostka organizacyjna ABW będąca odbiorcą informacji spełnia łącznie następujące warunki: 1) ma urządzenia umożliwiające odnotowanie w systemie, kto, kiedy, w jakim celu oraz jakie dane uzyskał; 2) ma zabezpieczenia techniczne i organizacyjne uniemożliwiające wykorzystanie danych niezgodnie z celem ich uzyskania; 3) specyfika lub zakres wykonywanych zadań uzasadnia takie udostępnienie. Dotyczy to m.in. tzw. informacji o transakcjach ponadprogowych, któremu to zagadnieniu poświęcono znacznie więcej uwagi. Polski ustawodawca wiele lat temu wprowadził do systemu AML/CFT możliwość uzyskania przez GIIF informacji o transakcjach ponadprogowych (o równowartości 15 tys. euro i powyżej). To pozwoliło na anonimowe pozyskiwanie informacji o wielu transakcjach, niezależnie od tego, czy wiążą się one z praniem pieniędzy, czy z finansowaniem działalności terrorystycznej. Mimo wielokrotnej krytyki tego rozwiązania, stało się ono wzorcem dla systemu STIR²³ (dotyczy tylko podmiotów gospodarczych – relacji pomiędzy nimi oraz ich relacji z osobami fizycznymi), opracowanego na potrzeby przeciwdziałania przestępczości podatkowej (związanej przede wszystkim z podatkiem VAT). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na dwa aspekty. Pierwszy dotyczy technicznego sposobu przekazania informacji i w tym kontekście rozwiązania zaproponowane w nuop nie budzą wątpliwości. Drugi odnosi się do odpowiedzialności GIIF jako administratora systemu wobec podmiotu trzeciego, jakim będzie ABW, za sposób wykorzystania informacji. Przyjęte rozwiązanie wydaje się sprzeczne z zasadami ochrony danych osobowych i odpowiedzialnością administratora systemu za dystrybucję danych (art. 12 ust. 4 nuop), a szczególnie z zachowaniem zasady rozliczalności zgodnie z rozporządzeniem

²² „Administrator zbioru danych jest obowiązany udostępnić dane osobowe, o których mowa w ust. 1, na podstawie imiennego upoważnienia wydanego odpowiednio przez Szefa ABW albo Szefa AW okazanego przez funkcjonariusza wraz z legitymacją służbową”.

²³ STIR (system teleinformatycznej izby rozliczeniowej) – „(...) służy do przetwarzania danych przekazywanych przez banki i SKOK-i w celu ustalenia wskaźnika ryzyka wykorzystania sektora bankowego do dokonania wyłudzeń skarbowych. Ustawa STIR ma w zamiarze stopniowe uruchomienie systemu analizy i przekazywania informacji w celu zapobiegania wyłudzeniom skarbowym. Na podstawie przepisów wprowadzonych tą ustawą Szef Krajowej Administracji Skarbowej będzie otrzymywał informacje o rachunkach podmiotów kwalifikowanych w rozumieniu ustawy STIR (tj. innych niż rachunki osób fizycznych służące do celów prywatnych), a także o wszystkich transakcjach tych podmiotów dokonywanych za pośrednictwem objętych tym systemem rachunków bankowych lub rachunków spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej (SKOK). W oparciu o te informacje system informatyczny Szefa KAS będzie dokonywał analizy ryzyka wystąpienia wyłudzenia skarbowego. Wszystkie informacje są przesyłane automatycznie i elektronicznie za pośrednictwem izby rozliczeniowej”, <https://poradnikprzedsiobirey.pl/-stir-system-teleinformatycznej-izby-rozliczeniowej> [dostęp: 23 I 2020]. Zob. też: *Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystania sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych* (DzU z 2017 r. poz. 2491).

Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/679²⁴. Tym samym GIIF będzie mógł zastosować to rozwiązanie w przypadku, gdy upoważnienie szefa ABW nie będzie przedstawiane każdorazowo, ponieważ powinno ono mieć charakter stały i obejmować potrzeby różnych komórek organizacyjnych ABW. Nie ma natomiast przeszkód, aby podmiot wewnętrzny w strukturze ABW, który został jednorazowo upoważniony w ten sposób, kierował „zapytanie” do systemu teleinformatycznego GIIF z powołaniem się na numer rejestru sprawy. Jeżeli jest to związane z wewnętrzną polityką bezpieczeństwa w Agencji, to powinien być to przynajmniej przedstawiciel Centrum Antyterrorystycznego (CAT) czy Departamentu Zagrożeń Strategicznych (Departament VII)²⁵. Materiały muszą trafiać – w przeciwieństwie do GIIF, u którego wpływają do wewnętrznego zbioru danych administrowanego przez Generalnego Inspektora na podstawie art. 12 ust. 4 nuop – do akt konkretnej sprawy prowadzonej w ABW. Generalny Inspektor jest jedynym podmiotem, który może być uprawniony zbiorczo do pozyskiwania tych danych, niemniej ich przetworzenie, analiza i wykorzystanie powinny wiązać się z konkretną sprawą realizowaną w DIF MF, zarejestrowaną wewnątrz w systemie. W taki sposób zostanie zachowana, także w ramach struktury GIIF, zasada rozliczalności. Ta kwestia powinna zostać ujęta również w instrukcji, o której mowa w art. 12 ust. 3 nuop²⁶.

Należy również zauważyć, że w kontekście skuteczności działań mających na celu ustalenie podmiotu uczestniczącego w procederze prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu wspomniana już wysokość progu (15 tys. euro) jest problematyczna. W rzeczywistości „pierze się”, a więc legalizuje się, środki zdecydowanie poniżej lub znacznie powyżej tej kwoty. Natomiast kwoty przeznaczane na przygotowania do zamachu terrorystycznego są zdecydowanie niższe niż wskazane przez polskiego ustawodawcę, a także są rozłożone w czasie. Tym samym system jest mało efektywny i warto by było się zastanowić, w jakim celu pozyskuje się dane obwarowane taką wysokością. Należałoby zatem zrewidować oceny i poglądy dotyczące trybu i sposobu funkcjonowania systemu przeciwdziałania (głównie odnośnie do śledzenia zagrożeń związanych z finansowaniem terroryzmu), który powinien być zdecydowanie bardziej skuteczny niż aktualne rozwiązania systemowe. Odwołując się do wykładni celowościowej, należałoby zauważyć, że art. 105 ust. 2 wprowadzony do nuop powinien służyć przede wszystkim

²⁴ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*. Artykuł 5 ust. 2: „Administrator jest odpowiedzialny za przestrzeganie przepisów ust. 1 i musi być w stanie wykazać ich przestrzeganie („rozliczalność”)” (Dz. Urz. UE L 119 z 4 V 2016 r., s. 1).

²⁵ *Zarządzenie nr 163 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 września 2018 r. w sprawie nadania statutu Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego* (M.P. z 2018 r. poz. 927).

²⁶ W celu skutecznego i efektywnego wykonywania zadań Generalny Inspektor może wydać, z zachowaniem wymogów ochrony informacji niejawnych, instrukcję dotyczącą sposobu realizacji zadań przez komórkę organizacyjną, o której mowa w ust. 2 (DIF MF), w zakresie gromadzenia, przetwarzania i analizy informacji w trybie ustawy.

zwalczaniu przestępstw prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Poszerzenie liczby podmiotów, które mogłyby korzystać z pierwotnych danych określonych w art. 72 nuop, powinno stworzyć kolejne „sieci perkolacyjne”²⁷, które umożliwiłyby ujawnianie – za pomocą innych instrumentów niż będące w dyspozycji instytucji obowiązanej i jednostki analityki finansowej – zdarzeń związanych z podejrzeniem popełnienia wskazanych przestępstw. Ponadto warto mieć na uwadze, że zgodnie z art. 105 ust. 6 nuop w szczególnie uzasadnionych przypadkach Generalny Inspektor może odmówić udostępnienia informacji podmiotom, o których mowa w ust. 1–4 (a więc także szefowi ABW), jeżeli ich udostępnienie mogłoby: 1) negatywnie wpłynąć na proces analizowania przez Generalnego Inspektora informacji dotyczących wartości majątkowych, co do których powzięto podejrzenie, że mogą mieć związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu; 2) narazić na niewspółmierną szkodę osobę fizyczną lub osobę prawną. Odpowiedzialność za to spoczywa bezpośrednio na Generalnym Inspektorze. Automatyczne przekazywanie takich informacji nie zapewnia prawidłowego wypełniania tego obowiązku przez GIIF.

Należy zauważyć, że rola i zadania GIIF nie ograniczają się do przeciwdziałania zjawiskom opisanym w art. 299 i 165a kk. Zgodnie z treścią art. 106 nuop – w przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego lub innego przestępstwa niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu Generalny Inspektor przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie właściwym organom wskazanym w art. 105 ust. 1 nuop (również szefowi ABW) w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Po otrzymaniu informacji, o których mowa w art. 106, jednostka współpracująca przekazuje informację zwrotną o sposobie ich wykorzystania w terminie nie dłuższym niż 90 dni, licząc od dnia ich otrzymania. Informacja zwrotna zawiera sygnaturę akt jednostki współpracującej, znak i datę pisma, w którym Generalny Inspektor przekazał te informacje, oraz wskazanie sposobu ich wykorzystania (art. 108 ust. 1 i 2 nuop).

Generalny Inspektor w ramach swoich ustawowych uprawnień może pozyskiwać informacje w celu udostępnienia ich ZJAF. W nuop wiele uwagi poświęcono związaniom dotyczącym międzynarodowej wymiany informacji. Korzystanie z nich wymaga szczególnej ostrożności, gdyż JAF mogą być wykorzystywane na potrzeby realizacji zadań strategicznych, niekoniecznie związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Służby specjalne powinny mieć to na uwadze, gdy przekazują GIIF określone informacje. Do informacji udostępnianych ZJAF nie stosuje się art. 99 ust. 7 nuop, w przeciwieństwie do przepisów uoin. Tak więc sposobem kontroli dostępu może być nałożenie na dokument klauzuli niejawności. Jest to jeden z najprostszych, a jednocześnie najwłaściwszy sposób zabezpieczenia

²⁷ Perkolacja (łac. *percolare* – przeciekać przez coś, filtrować) – termin używany m.in. w teorii układów złożonych o architekturze sieciowej. W tym ujęciu „perkolacja” jest rozumiana jako proces, dzięki któremu zbiór początkowo niezależnych obiektów formuje – na zasadzie „przeciekania” z jednego elementu do drugiego – większą, połączoną strukturę. Znajomość mechanizmów rządzących tym procesem służy do prognozowania rozrostu sieci (przyj. red.).

własnych aktywów w relacjach międzynarodowych w razie potrzeby udzielenia odpowiedzi na poziomie innego państwa. Jednocześnie warto zauważyć, że przekazanie informacji na podstawie „wiadomości” przesłanej ze ZJAF stanowi informacje dla służb specjalnych w kraju odbiorcy (np. ABW). Innym sposobem ochrony informacji jest wprowadzenie do dokumentu operującego w relacji z GIIF zastrzeżenia, że informacje mogą być wykorzystane wyłącznie na cele merytorycznych działań GIIF, a ich udostępnienie poza DIF MF (czyli także ZJAF) jest możliwe wyłącznie po uprzednim powiadomieniu ABW i wyrażeniu przez Agencję formalnej zgody na ich udostępnienie. W przypadku gdy informacje przekazane Generalnemu Inspektorowi w zawiadomieniu lub informacje, o których mowa w art. 74 ust. 1, art. 86 ust. 1, art. 89 ust. 8 lub art. 90, dotyczą innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Generalny Inspektor niezwłocznie przekazuje z urzędu te informacje do JAF właściwego państwa członkowskiego Unii Europejskiej (art. 112 ust. 3 nuop). Generalny Inspektor odmawia udostępnienia informacji ZJAF, jeżeli: informacje podlegają ochronie zgodnie z przepisami o ochronie informacji niejawnych; udostępnienie informacji mogłoby utrudnić wykonywanie zadań organom wymiaru sprawiedliwości oraz służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli lub ściganie sprawców przestępstw lub przestępstw skarbowych; udostępnienie informacji mogłoby zagrozić bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu; państwo trzecie nie gwarantuje odpowiedniego poziomu ochrony danych osobowych (art. 114 ust. 1 nuop). Odmowa udostępnienia informacji ZJAF wymaga uzasadnienia (art. 114 ust. 2 nuop).

*Analiza Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych*²⁸ (dalej: uoda) oraz nuop prowadzi do wniosku, że niezależnie od przepisów zawartych w uoda charakter relacji między ABW i GIIF został określony w nuop. Wspomniana ustawa antyterrorystyczna nie ma zapisów odnoszących się wprost do Generalnego Inspektora. W trakcie jej projektowania prawdopodobnie uwzględniono to, że zadania GIIF będzie realizował szef Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: KAS) i dlatego nie ujęto odrębnie zadań dla Generalnego Inspektora. Innym wytłumaczeniem jest to, że te relacje są utrzymywane przede wszystkim z podmiotami uprawnionymi do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, a GIIF – jak wskazano – takich uprawnień nie ma. Kolejną możliwością jest to, że ustawodawca nie zdecydował się na uregulowanie współdziałania z GIIF w ramach uoda, ponieważ zostało to dostatecznie uregulowane w pppft i następnie w nuop. Po 13 lipca 2018 r. ani nie zmieniono tych przepisów, ani nie dodano, że w przypadku zaistnienia terrorystycznej sytuacji kryzysowej szef KAS przejmuje zadania GIIF.

Przedmiotem stałego rozpoznania operacyjnego powinny być objęte incydenty o charakterze terrorystycznym określone na podstawie przepisów wykonawczych do ustawy o działaniach antyterrorystycznych²⁹. Katalog stanowi załącznik

²⁸ DzU z 2019 r. poz. 796.

²⁹ Zob. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2016 r.*

do rozporządzenia MSWiA wydanego na podstawie art. 5 ust. 2 uoda. Niektóre incydenty opisane w tym rozporządzeniu odnoszą się do zdarzeń związanych z finansowaniem terroryzmu. Punkt 11. załącznika do rozporządzenia otwiera katalog incydentów określonych jako incydenty związane z wprowadzaniem do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. Aktualnie zapis art. 5 ust. 3 uoda wskazuje, że podmioty i służby specjalne (określone w powyższym katalogu) przekazują szefowi ABW, niezwłocznie po uzyskaniu, informacje służące realizacji działań antyterrorystycznych. Są one klasyfikowane zgodnie z katalogiem incydentów o charakterze terrorystycznym. W tym katalogu brakuje informacji o GIIF, mimo że niektóre incydenty bezpośrednio dotyczą jego działalności. Głównemu Inspektorowi pozostaje jedynie informowanie szefa ABW na podstawie nuop. Wydaje się jednak, że relacje opisane w tej ustawie odnoszą się raczej do czynności *post factum*, z wyjątkiem możliwości, jakie daje art. 105 ust. 1 nuop (w związku z art. 6 ust. 2 i 3 uoda) – tj. działania na wniosek szefa ABW, oraz art. 105 ust. 2 nuop. Pierwszy przypadek dotyczy skuteczności, a przede wszystkim szybkości, z jaką szef ABW wystąpi z wnioskiem. W drugim przypadku chodzi o przekazywanie informacji o transakcjach ponadprogowych. Przy dzisiejszym stanie prawnym (próg 15 tys. euro) nie wydaje się to jednak skutecznym rozwiązaniem, nie tylko pod względem reagowania na zdarzenie o charakterze terrorystycznym, lecz także stałego nadzoru analitycznego nad zjawiskiem finansowania terroryzmu. W relacji ABW–GIIF jest ważne ponadto rozróżnienie, jakiego rodzaju informacje mogą zostać wykorzystane w sposób bardziej ogólny, np. na potrzeby krajowej oceny ryzyka, a które są przekazywane w celu zarejestrowania i prowadzenia konkretnej sprawy analitycznej przez JAF. W relacjach pomiędzy ABW i GIIF związanych z działaniami antyterrorystycznymi powinny zostać uwzględnione między innymi te incydenty o charakterze terrorystycznym, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że są finansowane z wykorzystaniem instytucji obowiązyanych. W tym kontekście działania GIIF wydają się niezbędne dla poszerzenia wiedzy ABW o zagrożeniu. Jednocześnie jest możliwe wykorzystanie w tych relacjach zapisu art. 6 ust. 2 pkt 2 uoda. Stanowi on, że szef ABW stosownie do potrzeb przekazuje informacje, o których mowa w art. 5 ust. 3, oraz informacje zawarte w wykazie, o którym mowa w art. 6 ust. 1, także w postaci bieżących analiz stanu zagrożenia zdarzeniem o charakterze terrorystycznym innym organom administracji publicznej – w zakresie ich właściwości. W tym przypadku adresatem takich informacji może być również GIIF.

w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym (DzU z 2016 r. poz. 1092); *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym* (DzU z 2019 r. poz. 317).

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j.: DzU z 2019 r. poz. 1115, ze zm.).

Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (t.j.: DzU z 2019 r. poz. 796).

Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (t.j.: DzU z 2020 r. poz. 27).

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j.: DzU z 2019 r. poz. 742).

Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (DzU z 2017 r. poz. 1049, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j.: DzU z 2019 r. poz. 1950, ze zm.).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym (DzU z 2019 r. poz. 317).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra – Członka Rady Ministrów Mariusza Kamińskiego – Koordynatora Służb Specjalnych (DzU z 2017 r. poz. 2332).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym (DzU z 2016 r. poz. 1092).

Zarządzenie nr 11 Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z dnia 5 lutego 2019 r. w sprawie procedury legislacyjnej w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (Dz. Urz. ABW z 2019 r. poz. 1).

Zarządzenie nr 163 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 września 2018 r. w sprawie nadania statutu Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (M.P. z 2018 r. poz. 927).

Źródła internetowe

<https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-stir-system-teleinformatycznej-izby-rozliczeniowej>

<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2233>

Abstrakt

Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu utrzymała wcześniejszy model współpracy pomiędzy Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej a Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, ale trochę go zmodyfikowała. Nie ulega wątpliwości, że GIIF i szef ABW muszą ze sobą współpracować przy przeciwdziałaniu zarówno legalizowaniu przestępczych dochodów, jak i wykorzystywaniu środków na cele związane z działalnością terrorystyczną. Celem twórców modelu zawartego we wspomnianej ustawie było udoskonalenie dotychczasowych rozwiązań obowiązujących w relacji GIIF–ABW, jak również zwiększenie jego skuteczności. Jednym z mankamentów tego modelu jest brak uprawnień GIIF do realizowania czynności operacyjno-rozpoznawczych, co jednak nie ogranicza sprawnego funkcjonowania polskich jednostek analityki finansowej przy współpracy z ABW. Relacje pomiędzy GIIF a ABW powinny uwzględniać ochronę informacji niejawnych i informacji finansowych przed podmiotami trzecimi. Utrzymanie głównych założeń wcześniejszego modelu współpracy wskazuje, że jest on zgodny z celami realizowanymi przez obydwa podmioty i nie został oceniony jako nieskuteczny pod kątem ścigania przestępstw określonych w art. 299 i 165a kk. Niemniej jednak należałoby dokonać zmian w ustawie o działaniach antyterrorystycznych i przepisach wykonawczych przez umieszczenie GIIF wśród podmiotów współpracujących z ABW w przypadku incydentów o charakterze terrorystycznym.

Słowa kluczowe: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, jednostka współpracująca, Generalny Inspektor Informacji Finansowej, przeciwdziałanie praniu pieniędzy, przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu, antyterroryzm, incydenty o charakterze terrorystycznym.

Abstract

The Act of March 1, 2018 on Counteracting Money Laundering and Terrorism Financing left a prior model of cooperation between the General Inspector and the Internal Security Agency, slightly modifying it. There is no doubt that both organs, ie the GIIF (the General Inspector for Financial Information) and the Head of the Internal Security Agency must cooperate with each other both in the area of counteracting the legalization of criminal income and the use of funds for purposes related to terrorist activities. The presented model, in the assumptions of the authors of the Act, was to improve the existing solutions in the GIIF–ABW relationship and increase its effectiveness. One of the shortcomings is the lack of the GIIF's powers to perform operational and reconnaissance activities, but this issue does not limit the smooth functioning of PJAF (Polish Financial Intelligence Uniting) cooperation with the Internal Security Agency. Nevertheless, mutual relations should take into

account both the protection of classified information and financial information from third parties. Leaving the current model of cooperation in its structural assumptions indicates that it remains in compliance with the objectives pursued by both entities and has not been assessed as ineffective from the point of view of prosecution of offenses set forth in art. 299 and 165a k.k. (the Penal Code). Nevertheless, it would be necessary to amend the Act on Counter-Terrorism and Implementing Provisions by including in the catalog of entities cooperating with the Internal Security Agency regarding terrorist incidents – GIIF.

Keywords: Internal Security Agency, cooperating unit, the General Inspector for Financial Information, counteracting money laundering, counteracting financing of terrorism, anti-terrorism, terrorist incidents.